

Սև ծովուն ջուրը ջերմութիւնն ըստ խորութեան կը տարբերի, երեսին վրայ Յուլիս ամսուն մէջ 23 աստիճան էր հարիւրամասն ջերմութիւն, մինչդեռ 9 մետր խորութեան մէջ կը նշանակէր 24⁰. 2. Նուազ ջերմութիւնը գտնուեցաւ 7 աստիճան, 54 մետր խորութեան մէջ. ասկից դէպ ի վեր և դէպ ի վար ջերմութիւնը կ'առաւելուր արագութեամբ՝ երբ դէպ ի վեր ի մակերևոյթ կ'ելլէր, և դանդաղ բայց շարունակ դէպ ի վար իջնելով. այնպէս որ մեծագոյն խորութեանց մէջ ջրոյն ջերմութիւնն էր 9⁰. 3. որ է ըսել շրջակայ երկիրներու տարեկան միջին ջերմութեան աստիճանն:

Սև ծովուն ջրոց աղիութիւնը որչափ որ խոր երթըցուի՝ այնչափ կը շատնայ, ինչպէս որ կը տեսնուի ի յետագայ թուոց. ծովուն երեսը ջրոյն աղիութիւնն է 17. 29 քիլոյ առ կենդինար մը ջուր. մինչդեռ 1650 մետր խորութեամբ է 22,33. Ուստի վերին խաւերը նուազ աղի են քան զստորինսն, որովհետեւ կ'ընդունին մերձակայ բազմաթիւ գետոց անուշ ջրերը, ինչպէս են Դանուբ, Տիպեր, Դոն, Էուքան, և Ռիոն. իսկ խորերը գրեթէ կը մերձենայ Միջերկրականի ջուրերուն աղիութեան, սակայն չի հաւասարիր անոր:

Սև ծովուն ջրերը 360 մետր խորութենէն անդին եզական յասկութիւն մ'ունին, զոր չունի ուրիշ որ և իցէ ծով մը. այսինքն է ծծմբացեալ յրաժիւն կ'արտադրէ, երբ գոց ամանի մը մէջ ծովուն ջուրը խորէն երեսը բերեն, մինչդեռ 130 մետրէն դէպ ի վեր այս կաղիս գոյութիւնը կը դադրի, որովհետեւ վերի մասը գրեթէ միշտ տառանման մէջ է, սաստկաշունչ հողմոց պատճառաւ: Պ. Անդրուսսօֆ այս կաղիս գոյանալու պատճառ կը համարի այն գործարանաւոր մարմինները որ թաղուած են ծովուն մէջ յառաջ քան զվեր գար. որովհետեւ մեր գարուն մէջ չի գտնուիր ինչ ծովուն յատկը ոչ անասուն և ոչ բոյս ի կենդանութեան, այլ միայն անոնց մնացորդքն. իսկ ողջ անասունք և բոյսը կը գտնուին 360 մետր խորութենէն ի վեր:

ԱՊԱԳԱՅԻՆ ՄԵՏԱՂԸ

Բարիգու 1855 տարւոյն աշխարհահանդիսին, հռչակաւոր Սէնդ-Գիէր Տըվիլ Գաղղիացին՝ առաջին անգամ ներկայացուց զարմանալի մետաղը, և նշանակեց նորա բռնելիք դիրքը ապագայ յառաջագիտութեանց մէջ:

Պէնդ կը պաշտպանէ որ Գերմանացիք գտած են պաղլեղածիրբայց ստոյգ բուն գիւտը կ'ընծայուի վէճիէրի 1827ին, թէպէտ և փոշոյ վիճակի մէջ և սակաւաքանակ. իւր յետոյ Պունսէն, հաստատող լուսապատկերացոյց վերլուծութեանց, տարրաբանութեան մեծ

օգուտ բերաւ պաղլեղածնի ձեռք, գործածելով զայն առաջին անգամ ելեկտրական հոսանքի: Բայց Տըվիլ եղաւ որ քանի մը տարուան մէջ մէկ հազարագրամ պաղլեղածնի 1000 մարգաց գինը 100 մարգաց վերածեց:

Պէնդ կը յիշեցնէ թէ Տըվիլ շատ միջոցներ ունեցաւ իրեն երկայն և բազմածախք քննութեանց մէջ, և նաև կրցաւ համոզել զնարդէոն կայսրն ցուցնելով այս նոր մետաղին ուղղակի օգուտները զինուորութեան, և թէ ուրիշ բանի ալ չծառայէ՝ գէթ թեթևութիւն պիտի բերէ զինուոց:

Արդարև պաղլեղածինն երեք անգամ աւելի թեթև է քան զերկաթ: Իթէ պաղլեղածնի ձող մը վերցնենք՝ այնչափ թեթև է որ չիկարծուիր թէ մետաղ ըլլայ: Պաղլեղածինն ամենեկին չալլայլեր ոչ օդէն և ոչ ալ ջրէն (անոր համար ծովային զինուոց միմիայն յարմար): արծաթի պէս գեղեցիկ փայլունութիւն ունի, արուեստից մէջ ալ այս իրեն յատկութիւնը մեծ օգուտ պիտի բերէ. կատարեալ հնչողութիւն մ'ունի որ պիտի գործածուի երաժշտական գործեաց շինութեան համար. շատ լաւ կերպով կը միանայ ուրիշ մետաղաց հետ՝ աստիճանաբար կազմելով այլ և այլ աղէկ տեսակ մետաղներ. եթէ ուզենանք անոր զանազան յատկութեանց և գործածութեանց վրայ խօսիլ, հարկ կ'ըլլայ Պէնդի ամենօգտակար էջերը ի մէջ բերել:

Պաղլեղածնի գիւտին վերաբերեալ մեծամեծ ակնկալութիւնք՝ ևս առաւել կը հաստատուին իրեն աշխարհիս ամէն կողմը տարածուելովն: Վառն զի պաղլեղածինը կաւոյ տարր մ'է, յորմէ կ'կազմուի ոչ միայն մեր՝ այլ և ուրիշ մոլորակաց մեծ մասը: Եւ երբոր կարող ըլլանք կաւէն պաղլեղածին հանել մեծաքանակ և գիւրագին, այն ատեն պիտի կարենանք ըսել թէ երկաթի դարը փակուեցաւ:

Այժմեան ելեկտրարուեստական յաջողիմութիւնք, ելեկտրական հոսանաց բարիչաշողութիւնը, որ կը ծառայէ զկաւ լուծելու և անկէ պաղլեղածին հանելու, իրաւացի կերպով Պէնդի պիտի կարենան ըսել տալ թէ պաղլեղածինն ապագային մէջ տիրող մետաղ մը պիտի ըլլայ: